

COPAG Press

การจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

ในท้องถิ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะบอง พิลุบ

	หน้า
คำนิยาม	(ก)
คำนำบรรณาธิการ	(ข)
คำนำ	(ค)
บทนำ	(ง)
สารบัญ	(จ)

บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1
1. ทรัพยากรธรรมชาติ	1
1.1 ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	1
1.2 ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ	3
1.3 ลักษณะการสูญเสียเปล่าของทรัพยากรธรรมชาติ	6
2. สิ่งแวดล้อม	8
2.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม	8
2.2 คุณสมบัติเฉพาะของสิ่งแวดล้อม	10
2.3 ประเภทของสิ่งแวดล้อม	12
3. สรุป	13
บทที่ 2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	15
1. ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	15
2. สาเหตุและความสำคัญของการอนุรักษ์การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	17
3. แนวคิดและหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	19
3.1 หลักการการอนุรักษ์	21
3.2 วิธีการอนุรักษ์	22

	หน้า
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	30
5. สรุป	33
บทที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	35
1. ความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	35
2. ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	37
3. องค์ประกอบหลักของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	38
4. ความรู้พื้นฐานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	39
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	43
6. องค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ	51
6.1 องค์การระดับนโยบายและแผนงาน	51
6.2 องค์การระดับปฏิบัติงาน	51
6.3 องค์การให้การศึกษา ฝึกอบรม และเผยแพร่	53
6.4 องค์การเอกชน	53
6.5 องค์การในท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล	54
7. ปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	55
8. แนวโน้มการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	59
8.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม	59
8.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีได้รับการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟู	60

	หน้า
8.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน	61
8.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติและการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ	62
9. สรุป	63
บทที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	65
1. ปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์	65
2. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	67
2.1 แหล่งปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นในการดำรงชีวิต	67
2.2 การตั้งถิ่นฐานและชุมชน	68
2.3 พื้นฐานทางเศรษฐกิจและลักษณะอาชีพ	68
2.4 ลักษณะทางวัฒนธรรม	68
2.5 การเมือง	68
3. วิวัฒนาการของมนุษย์กับความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. อิทธิพลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์	72
4.1 สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลในแง่การเป็นปัจจัยสี่	73
4.2 สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการกระจายตัวของประชากรมนุษย์	73
4.3 สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์	74
4.4 สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของมนุษย์	73
4.5 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม	74
5. มนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	77
6. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมกับคุณภาพชีวิต	79
7. บทสรุป	81
บทที่ 5 สาเหตุผลกระทบของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	83
1. สาเหตุของการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมนุษย์	83
2. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อประชากร	87
3. ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	89
4. ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ	91
5. ปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	95
6. การสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้	100
7. ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	101
8. สรุป	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 นโยบายและการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	105
1. นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	105
1.1 นโยบายพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	105
1.2 แนวทางการกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	109
2. การวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	113
2.1 หลักการประกอบการพิจารณาในการกำหนดแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	113
2.2 โครงสร้างทั่วไปของแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	114
3. หลักการวางนโยบายและการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	117
4. การจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	119
5. แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	119
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	120
6.1 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน	120

สารบัญ (ต่อ)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.2 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน	122
6.3 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	123
6.4 แผนพัฒนาฯ ที่ 12 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	126
7. สรุป	127
บทที่ 7 แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน	129
1. ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน	129
2. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	131
3. ความเป็นมาและความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน	133
4. การประยุกต์หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	137
5. หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	139
5.1 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทาง The Stockholm Declaration (1972) และ Rio Declaration (1992)	141
5.2 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทาง Caring for the Earth	143
5.3 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทาง Our Common Future	143

	หน้า
5.4 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทาง Sustainability Indicators Symposium	144
6. การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน	145
7. การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	157
8. สรุป	159
บทที่ 8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับอำนาจตามกฎหมายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	161
1. แนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ	161
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	181
3. กฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	184
4. สรุป	207
บทที่ 9 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	209
1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	209
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	213
3. ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม	217

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	221
5. สรุป	224
บทที่ 10 กรณีศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	225
1. กรณีศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้	225
2. กรณีศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ	231
3. กรณีศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรอากาศ	237
4. กรณีศึกษาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขยะมูลฝอย	247
5.สรุป	251
บรรณานุกรม	253
ดัชนี	262
ประวัติผู้เขียน	268